

18.9.2014

Dnro1270/4/13

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Niemelä

TYÖTTÖMYYSKASSAN JÄSENEHTOJEN SELVITTÄMINEN

1

KANTELUKIRJOITUS

Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan 18.3.2013 saapuneessa kirjoituksessa kantelija arvostelee IAET-kassan toimintaa kassan jäsenyyttä ja jäsenmaksujen maksamista koskevassa asiassa. Kantelija on 15.7.–29.8.2013 toimittanut oikeusasiamiehen kansliaan myös taloudellista tilannettaan koskevia lisäkirjoituksia.

2

SELVITYS JA RATKAISU

- - -

2.1

Kassaan jäseneksi hyväksyminen

Selvityksen mukaan IAET-kassan asiamies on hyväksynyt kantelijan työttömyyskassan jäseneksi 25.9.2012 tarkistamatta kantelijalta, onko hän kyseisellä hetkellä palkkatyössä. Kantelija on hakenut työttömyyskassalta ansiopäivärahaa 31.3.2013 lukien, jolloin on ilmennyt, että kantelija on ollut sairauslomalla 17.7.2012 alkaen. Sairauspäivärahaa on maksettu enimmäisajan täyttymiseen 31.1.2013 saakka.

Finanssivalvonta ilmoittaa lausunnossaan, että työttömyyskassan jäseneksi pääsemisestä on säännöksiä työttömyyskassalain ja työttömyyskassan omissa säännöissä. Työttömyyskassalain 2 luvun 3 §:n mukaan palkansaajakassan jäseneksi pääsee työttömyysturvalain soveltamisalaan kuuluva palkkatyöntekijä, joka ei ole täyttänyt 68 vuotta ja joka työskentelee sellaisessa ammatissa tai sellaisella työalalla, joka kuuluu kassan toiminnan piiriin.

Finanssivalvonta toteaa lausunnossaan myös, että työttömyyskassan on hallintolain 31 §:n perusteella huolehdittava asian riittävästä selvittämisestä hankkimalla tarpeelliset tiedot, joita työttömyyskassan jäsenyyttä koskevassa asiassa ovat luonnollisesti jäsenyyden edellytyksiä koskevat seikat. Sosiaali- ja terveysministeriön antamassa työttömyyskassan jäsenyysohjeessa (STM/2258/2005) on erityisesti painotettu palkkatyöntekijän aseman selvittämistä jäseneksi ottamisen yhteydessä ja todettu seuraavaa:

”Jäsenkelpoisuuden selvittämiseksi asiassa on oltava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida työttömyyskassalain ja työttömyyskassan sääntöjen mukaisten jäsenyydedellytysten täyttyminen. Jäseneksi otettaessa palkansaajakassalla on oltava luotettava selvitys siitä, että jäsenyyttä hakeva henkilö on muun muassa työttömyysturvalain tarkoittamassa palkkatyössä palkkatyöntekijäasemassa sellaisessa ammatissa tai sellaisella työalalla, joka kuuluu kassan toiminnan piiriin.”

Finanssivalvonta toteaa, että työttömyyskassan jäseneksi ei lähtökohtaisesti voi päästä esimerkiksi työtön tai hoitovapaalla oleva, koska heidän kohdallaan palkkatyöntekijäominaisuus (toimeentulo perustuu toiselle tehtävästä työstä saatavaan palkkatuloon) ei täyty jäsenyyttä haettaessa.

Edelleen Finanssivalvonta ilmoittaa, että työttömyyskassalain 3 §:n mukaan, jollei säännöissä ole toisin määrätty, on jäseneksi ottaminen kassan hallituksen asia. Edellä tarkoitetun sosiaali- ja terveysministeriön antaman jäsenyysohjeen mukaan poikkeuksellisesti on mahdollista, että työttömyyskassan säännöissä valtuutetaan asiamies tekemään kassan jäsenyyttä koskeva päätös. Jotta asiamiestä voitaisiin pitää työttömyyskassalain 12 §:ssä tarkoitettuna kassan palveluksessa olevana toimihenkilönä, asiamiestä koskevassa sopimuksessa on sovittava, että asiamies tätä tehtävää suorittaessaan toimii työttömyyskassan lukuun ja vastaa toiminnastaan työttömyyskassalle. Finanssivalvonta toteaa, että IAET-kassan sääntöjen 2 §:n mukaan kirjallinen hakemus kassan jäseneksi pääsemiselle on tehtävä kassanjohtajalle tai hallituksen nimeämälle asiamiehelle. Jäsenyyden hyväksyy kassanjohtaja tai hallituksen nimeämä asiamies.

Työttömyyskassa on selvityksessään todennut, ettei asiamiesten valvonta kassaan liittymisen suhteen ole näissä erikoistapauksissa ollut riittävää. Työttömyyskassa ilmoittaa, että se on välittömästi kantelijan tapauksen jälkeen ollut yhteydessä työttömyyskassan taustajärjestöihin ja selvittänyt kassaan liittymisen perusteita. Lisäksi IAET-kassan jäsenrekisteri on vielä erikseen yhteydessä jokaisen taustajärjestön jäsenrekisteriin, jotta liittymislomakkeisiin ja kotisivuille saataisiin tarkennusta siihen, milloin työttömyyskassan jäseneksi voi liittyä.

Finanssivalvonta toteaa lausunnossaan, että työttömyyskassa vastaa lähtökohtaisesti käyttämästään asiamiehestä. Edellä tarkoitetun, sosiaali- ja terveysministeriön antaman jäsenyysohjeen mukaan kassan velvollisuutena on valvoa asiamiesten toimintaa ja huolehtia muun muassa siitä, että asiamiehet ovat riittävän hyvin koulutettuja tehtäviinsä. Tämä edellyttää ainakin sitä, että asiamiehet tietävät kassan toimialan, yrittäjän ja palkansaajan eron ja ovat riittävän hyvin perillä jäsenyyden alkamista koskevista säännöksistä ja muista työttömyyskassalain säännöksistä.

Finanssivalvonta toteaa myös, että palkkatyöntekijäaseman selvittämiseen on IAET-kassan osalta kiinnitetty erityistä huomiota myös jäsenyystarkastuksilla vuosina 2003 ja 2006–2007, jolloin on muassa ilmennyt, ettei työttömyyskassa ole edellyttänyt jäsenhakemuksen liitteeksi selvitystä jäsenyyttä hakevan tutkinnosta tai palkkatyöntekijäasemasta. Finanssivalvonta on tällöin edellyttänyt, että IAET-kassa huolehtii siitä, että palkansaajakassan jäsenyyttä hakeva osoittaa luotettavalla selvityksellä olevansa työttömyysturvalaissa tarkoitettussa palkkatyössä palkkatyöntekijäasemassa sellaisella työalalla, joka kuuluu kassan toiminnan piiriin. Lisäksi IAET-kassan huomiota on kiinnitetty palkkatyöntekijäaseman selvittämiseen kassaa koskeneen asiakaskirjeen yhteydessä vuonna 2008, jolloin kassan jäseneksi oli hyväksytty yrittäjä.

Finanssivalvonta lausuu, että kantelija on hyväksytty IAET-kassan jäseneksi selvittämättä jäsenyydedellytysten täyttymistä. Finanssivalvonta pitää IAET-kassan toimintaa kantelijan asiassa erittäin moitittavana, kun otetaan huomioon asiaa koskevat ohjeet ja se, että IAET-kassan huomiota on jo aiemmin kiinnitetty samaan asiaan. Finanssivalvonta on toimittanut lausuntonsa tiedoksi IAET-kassalle.

Pidän omalta osaltani tärkeänä, että IAET-kassan jäsenyydedellytykset selvitetään huolellisesti ja asianmukaisesti. Kiinnitän kassan huomiota tähän näkemykseeni.

2.2 Jäsenmaksujen maksaminen ja kassan jäsenyys

Kantelija on IAET-kassan lisäselvityksen mukaan maksanut työttömyyskassan jäsenmaksun lokakuusta 2012 lukien. Uusi insinööriliitto on tilittänyt kantelijan jäsenmaksuosuuden kuukausittain työttömyyskassalle. Kantelija on poistettu kassan jäsenrekisteristä 5.3.2013 lukien. Uusi insinööriliitto on palauttanut kantelijalle hänen työttömyyskassan jäsenmaksuosuuden lokakuusta 2012 lukien, ja kassa palauttaa liitolle kyseisen osuuden. Finanssivalvonta toteaa, että lisäksi Yleinen työttömyyskassa YTK on ottanut kantelijan takaisin jäsenekseen. Finanssivalvonta lausuu, ettei sillä ole tältä osin aihetta enempiin toimenpiteisiin asiassa.

2.3 Muuta

Todettakoon, että Finanssivalvonta on kantelijan kantelun ulkopuolisena asiana, mutta siihen liittyen, pyytänyt IAET-kassalta selvitystä myös siitä, miten kassa varmistaa sen, että asiamiehet ovat riittävän hyvin koulutettuja tehtäviinsä ja miten asiamiehiä koskeva sisäinen valvonta on järjestetty ja miten sitä on ehkä tarkoitus kehittää. Finanssivalvonta on pyytänyt kassalta selvitystä myös liittymislomakkeiden sisällöstä ja niihin tehdyistä muutoksista. Ilmoitan, että Finanssivalvonta, saatuaan IAET-kassan 15.5.2013 ja 12.6.2013 antamat selvitykset, on 25.6.2013 ilmoittanut IAET-kassalle, että Finanssivalvonta pitää kassan toimenpiteitä riittävinä. Käytössäni on ollut myös nämä IAET-kassan selvitykset ja Finanssivalvonnan 25.6.2013 ilmoitus sekä eräitä muitakin tämän asian selvittämiseen liittyviä asiakirjoja.

3

TOIMENPITEET

Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni tiedoksi IAET-kassalle päätöksen 2.1 kohdassa sanotussa tarkoituksessa.

Kantelijan asia ei anna minulle aihetta muihin toimenpiteisiin.